

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt I. Lux, sive supernaturalis contemplatio viæ Illuminativæ congruens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

CAPVT I.

*Lux, siue supernaturalis contemplatio via
Illuminativa congruens.*

UT Lectori facilius ad hoc contemplationis genus pateat ingressus, ex his quæ lib. 4. de Contemplatione divina, & superius in Tractatu de via Purgativa cap. 9. fusiùs disserimus, breuiter hic aliqua præmittemus, quibus veluti in parua imagine amplam illius Libri 4. materiam adumbrauerimus. Quod ut plenius intelligi possit, supponendum est, in Donis Spiritus sancti, præcipuè Sapientiae & Intellectus, tres inueniri ejusdem sancti Spiritus supernaturalium operationum gradus, ut laicius Libro 1. cap. 3. ostendimus. Primus seu infimus est, quando operatio illius Doni principali et media imaginatione contingit, quæ operatio propria est eorum, qui circa viam Purgativam supernaturalem versantur, ut prædicto cap. 9. annotauimus. Secundus est perfectior, cum doni Sapientiae operatio in intellectu siue ratione recipitur. Tertius & supremus, quando suprema hominis intelligentia siue mentis apex mirè ac ineffabiliter ab eodem Spiritu sancto illustratur: quæ omnia sequenti exemplo fient clariora. Sicut enim claritas Solis à nobis tribus modis percipitur, uno in objecto materiali opaco, verbi gratia, in pariete vel ligno, quæ est veluti infima solaris luminis participatio; altero, in radiis ipsis per aerem aliudve diaphanum corpus diffusis, qui est quasi gradus medius; tertio, in seipso, hoc est in globo seu rota solari, ubi supremus Solis ipsis fulgor resplendet: sic diuinæ lucis radii, mediantibus Sapientiae & Intellectus donorum habitibus, triplici hac differentia purioribus iustorum mentibus manifestantur. In prima etenim, quæ in imaginatione tamquam infimo cælo potissimum reinder, relucet primus doni Intellectus radius, quo imaginatio, non tamen sine comite intellectu, illustratur ex corporalibus istis, quæ sensu percipiuntur; nempe ex visibilibus creaturis, ad ea, quæ in DEO sunt invisibilia intuentia gradum facit, ut plenè lib. 3. de Contemplatione, & breuiter cap. 9. De via Purgativa declarauimus.

In via verò illuminativa, quæ in secundo animæ cælo, nempe in intellectu sedem habet, viri contemplativi, qui ad hanc usque conscendunt, doni Intellectus radiis illustrati, DEUM in spiritualibus ac intellectualibus objectis intuentur: sicut enim aere Solis splendore illustrato, totius mundi decor, elegantia & opes conspiciuntur, nostrisque sese passim ingerunt obtutibus, & oculi multiplici colorum hausta varietate, animum exhilarant & oblectant; sic ubi mens nostra doni Intellectus irradiatur lumine, præcellas DEI perfectiones ac ineffabiles thesauros diuitiarum incipit agnoscere: quas quidem perfectiones mortalium nemo penetrare ac intelligere poterit, nisi hoc sit Dono præditus.

Hæc autem diuina & supernaturalis contemplatio, quæ viæ illuminativæ, ut diximus, propria est, triplici perfectionis gradu constat: (nec enim omnes per eam viam incedentes æqualiter à Spiritu sancto, medio Intellectus siue Sapientiae dono illustrantur) infimo videlicet, medio, & supremo.

*Primus gradus contemplationis via
Illuminativa.*

§. 1.

PRIMUS infimusque gradus, speculatione sol, id est, cognitione animæ nostræ, quæ DEI imago censetur, ad ipsius DEI contemplationem mentem celeriter erigit; præcipuum enim & principale speculum ad videndum DEUM, sanè est anima rationalis. Si enim invisibilia DEI, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, nullibi quàm in ejus imagine diuinæ cognitionis vestigia expressius sculpta reperientur: hominem enim secundum animam ad DEI imaginem factum cerò scimus & credimus; quare ad ejus cognitionem aptius speculum quàm spiritum rationalem non inueniemus. Tergat igitur speculum suum, quisquis cupit videre DEUM suum; extenso autem speculo, ac diligenter inspecto, incipiet ei quædam diuini luminis claritas interlocere, & diuinus quidam Spiritus sancti radios oculis ejus apparere. Hoc lumen oculos ejus irradiauerat qui dicebat Psal. 4. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti letitiam in corde meo. Hoc igitur Spiritus sancti lumen nihil aliud est, quàm donum Intellectus mentibus nostris inspiratum, quod in primis docet nos penetrare velamina, siue tenebras mentis nostræ, donec ad notitiam propriam deveniamus, & imaginem sanctissimæ Trinitatis nobis concreatam agnoscamus, cum Dominus dicat Lucæ 17. Regnum Dei intra vos est. id est, in imagine sua, ideoque David Psal. 138. aiebat: Mirabilis facta est sententia tua ex me. Unde S. Augustinus: maxime in hoc versatus exercitio, lib. 10. Confess. cap. 7. inquit: Quid ergo amo, cum Deum meum amo? Quis est ille super caput anime meæ? Per ipsam animam meam ascendam ad illum. Transibo vim meam quæ heret corpori, & vitaliter compagem ejus repleo. Et infra cap. 27. Seruè amari pulchritudo tam antiqua & tam nova, serò te amari. Et ecce intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in ista formosa quæ fecisti, deforsum irrueram. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longe à te, quæ si in te non essent, non essent. Quare animus qui in sui cognitione non est exercitatus, planè ad DEI contemplationem non sustollitur; frustra enim cordis oculum erigit ad videndum DEUM qui non idoneus est ad videndum seipsum.

Præxim verò ex contemplatione animæ nostræ ad DEI cognitionem ascendendi tam ex Hægones Victorino, quàm ex D. Gregorio, quæ etiam ratione pensanda sic animæ nostræ nobilitas, & qualiter DEI imago in animæ nostræ naturalibus potentiis insignitur, imagine resurgat, eodem Libro 4. capitibus 1. 2. & 3. ex Patrum doctrina uberiori sermone pertractauimus.

Mirabilis quidem est contemplatio DEI, siue sanctissimæ Trinitatis, quæ ex imagine anime nostræ tribus condecoratur potentiis, intellectu scilicet, voluntate, & memoria assurgit: sed sanè multò mirabilior ac fecundior est ipsius DEI ex hac eadem imagine donis gratuitis ac supernaturalibus reformata intuitio. Hoc enim contemplationis genere, præeunte Intellectus doni radio, aspirantis diuinæ gratiæ qualitatem, modos effectusve cum attentione miramur, & cum admiratione ad Creatoris laudem assurgimus: quidquid enim boni in iustorum cordibus agitur, sepius ille Spiritus per inspirantem gratiam operatur.

tur; nam sine cooperante gratia omnino non sufficimus vel ad cognitionem veritatis, vel ad amorem virtutis. Si enim ex naturæ operibus ad divinas perfectiones intuendas quasi per scalam ascendimus, plenius sanè ex effectibus gratiæ & gloriæ, quorum major est nobilitas, divina penetrabimus. Et hoc est DEUM ex supernaturalibus effectibus cognoscere. In hoc igitur gradu contemplamur pariter & admiramur, quomodo hæc divina gratiæ tot animi affectiones quotidie in virtutes redigat, & in bona intentione figat, & quomodo insinuat, ut omnis nostra affectio ab illicitis ad licita transferatur: virtute enim huius gratiæ agitur ut affectus boni nutriantur, promoveantur, solidentur, ac ut affectus mali cohibeantur & destruantur. Itaque hunc humiliat, & hunc exaltat; suscitans de pulvere egenum, & de stercore erigens pauperem. Nonne gratiæ officium est (ut rectè considerat Richardus, quamvis in alio proposito, lib. 3. de Contempl. cap. 23.) totam illam internæ famulæ turbam, tot cogitationum, tot affectionum pro arbitrio disponere, & imperantis more sub legibus subjugare?

Ad hanc etiam contemplationis speciem reduci possunt tam gratiæ quam gloriæ mirabiles effectus. Qualiter verò per opera gratiæ, quæ sunt effectus inelligibiles DEI, ac per gloriæ celestis sollicitatem, ad ipsius DEI munificentiam, bonitatem & sapientiam contemplationem ascendere debeamus, copiosius lib. 4. de Contemplatione, cap. 4. 5. & 6. discimus, ubi ex Patribus amplissimam contemplativis materiam subministravimus.

Inter opera autem gratiæ primum sibi vendicat locum Christus Dominus, sive redemptionis nostræ speculator; quæ, ut rectè Rupertus lib. 1. de Operibus, est celestissimum opus DEI. Quæ dum ratione per Christum Salvatorem ac per alia redemptionis nostræ opera debeamus tam ad divinam assurgere, quam ad nostri ipsorum vilipensionem descendere, breviter excolimus Tractatu de via purgativa, cap. 9. circa finem.

Eadem est materia utriusque Viæ, licet modus ipsam Sapientiam incarnatam contemplandi sit diversus, ubi enim sub velamine incarnatæ Veritatis altissimas DEI theortias scrutamur: velamina verò sunt omnes infirmitates & affectus, quos pro nobis DEUS in natura humana assumpsit, ut fauces, sitis, & id genus, quæ passibilitatem doloremque naturæ assumptæ facis ostendunt; quæ omnia in sensibilibus formis & imaginibus incipientes & nondum purgati contemplantur, ac mirabili modo ad amorem Christi sensibilem, compassivumque & compunctionis affectus passim excitantur. In via verò illuminativa supernaturali, purgata jam mentis acie, hanc eamdem Christi Domini vitam & passionem altiori modo, nempe in imaginibus intellectualibus contemplando penetrant, ac penetrando degustant; nam præcipuus huius Viæ finis est, DEI infinitas perfectiones in humanitate rependentes alta mente conspiciere, ac immensa nobis à DEO per Christum collata beneficia ipsiusque Christi mirabiles virtutes recollere, earumque imitationi totis viribus incumbere.

Secundus gradus, DEI & divinarum perfectionum contemplatio.

§. 2.

SUBLIMIOR est præcedenti hic contemplationis gradus, in quo ipsius DEI esse, ac immensas perfectiones intuemur: in priori enim adhuc per creaturarum scalam ad DEUM ascendimus, hæc verò perfecti non egent, exercitatos namque habent sensus, & ideo minime indigent ex his, quæ facta sunt, Factoris notitiam mendicare: unde nec medium requirunt ad eam contemplationem corporis sensum, sed uno veluti saltu ipsum DEUM attingunt, ex quo huius gradus dignitatem licet colligere: in aliis enim gradibus DEUM in creaturarum speculo contemplamur, in hoc vero ad intelligentiam superælestium & divinorum immediatè tobervamur.

Ubertima est huius contemplationis materia; ad eam siquidem omnia spectant quæ de DEO naturali lumine & supernaturali cognosci possunt, ut quod DEUS sit ens primum, æternum, incausatum, independent, perfectum, infinitum, immateriale, simplicissimum, ac prima omnium & gubernatrix causa. Omnia verò, quæ ad materiam huius contemplationis reduci possunt, breviter cap. 11. de Fonte lucis annoravit Carthusianus. Quemadmodum, inquit, DEVS sit bonitas pura, veritas sempiterna, unitas simplicissima, purus actus, omnipotens virtus, sanctitas exemplaris, sapientia æternalis, causa & ratio omnium idealis, esse purum in se subsistens ac separatum, universorum principium, prima omnis rectitudinis, omniique iustitiæ, veritatis & virtutis regula & mensura; ens, in quo est omnis nobilitas, omnis pulchritudo, omnis felicitas ac dulcedo, omnis pietas & iustitia, summa charitas, plena libertas, omniique perfectio absque mensura ac fine, & prorsus simplicissime; ita ut omnia ista sint unum, unitasque in DEO, scilicet simplicissimum ac superælestissimum ejus esse tam infinite incomprehensibiliterque perfectum, ut omnia ista in se simplicissime ac supereminenterissime comprehendat. Hæc omnia de DEO excelso ac glorioso limpidè, amorosè ac congratulatoriè contemplari, ad hanc contemplationis speciem attinet. Hæc ille.

Circa hanc Deitatis, divinarumque attributorum contemplationem plenius lib. 4. de Contemplatione, a cap. 7. usque ad 11. scripsimus.

Tertius gradus, Beatissimæ Trinitatis contemplatio.

§. 3.

ALTIOR omnino aliis gradibus est divinissimæ Trinitatis profundissima, ac mentibus humanis impervia contemplatio: neque passim omnibus huius generis contemplationis gratia à DEO conceditur; rarissimi enim sunt, qui vastissimos illos Trinitatis sinus sciant, & possint investigare.

De huius divinissimæ contemplationis altissima materia, ac defæctis mentibus suavissima, lib. 4. de Contemplatione, a cap. 12. usque ad 17. latissimè discimus ubi de Trinitatis incomprehensibilitate, proprietatibus, & mutua dilectione uti, cumque egimus. Ad hanc enim contemplationis speciem pertinet, intueri quemadmodum in vero

ac simplici DEO sit æterna, actualissima, ac purissima generatio, qualis est emanatio Verbi æterni à Patre summo, qui seipsum perfectè æternaliterque cognoscens ac intuens, sui ipsius conceptum & Verbum internum in se profert ac gignit. Quod namque in se & de se cognoscit ac intuetur, hoc intra se loquitur ac producit: & quoniam unico actu intelligit seipsum, & omnia perfectè intelligit, idcirco una prolatione interna seu generatione mentali, seipsum & cuncta plenissimè intra se exprimit, & unicam dumtaxat Verbum gignit, quod est ipsius perfectæ ac naturalis imago, splendor ac Filius, omniumque creaturarum exemplar: idè & ratio atque totius universi forma archetypa in mente divina, de quo Augustinus, *Qui negat*, inquit, *mundum, archetypum negat, & DEI Filium*. Hinc in Verbo isto æternò tota Patri natura respicitur, totaque ejus maiestas ac perfectio representatur in eo. Unde lib. 1. de Trinit. asserit Augustinus: *Pater tamquam seipsum dicens, genuit Verbum sibi æquale*.

Amplius ad hanc contemplationis speciem pertinet, intueri quemadmodum Pater & Filius se invicem, invicem volentes, & mutuò incomprehensibiliter ac superlucissimè complacentes, producant & intra se spirant unum increatum, plenum ac infinitum Amorem, propriæ amabilitati proportionatum, qui est amor & nexus, osculumque amborum. Quemadmodum enim est verbum emanatio intellectus, sic amor est emanatio voluntatis.

Rursus spectat ad hanc speciem, contemplari quàm verè superbeatissima ac superdeliciosissima hujus alissima Trinitatis sit vita, quemadmodum hæc supervenerabiles, super sublimes ac super sanctæ personæ se mutuò intueantur intuitione penitus comprehensiva, jucundissima, & æterna, se invicem quoque diligant amore superardentissimo & immenso, sibi que mutuò perfectè ac supergaudiose complacent, atque se invicem super felicissimè perficiant, & qualiter sit in eis plena communitio, superjocunda diffusio, consistentia supergignitissima & æterna. Ecce hæc omnia humiliter ac sincere, quierè & amore, circa divinisimum hoc Trinitatis mysterium in via illuminativa sunt contemplanda, cum præcordialissima congratulatione tam infinitæ beatitudinis & excellentiæ Trinitatis superexaltatæ & adorandæ.

Quando verò Trinitas est altior & purior, tanto majori humilitate, reverentia, & cordis puritate ad ejus contemplationem oportet accedere: nam ut rectè scripsit Augustinus: *Nullibi periculosius erratur, nec laboriosius queritur, nec fructuosius invenitur, quàm unitas Trinitatis*. Quare in his, quæ circa sanctissimæ Trinitatis contemplationem vim intellectualem transcendunt, curandum nobis est ne nimium intellectus acuetur aut figatur, sed simplici ac stabili fide huic insistendum est, & cum laude conspiciendum & admirandum est, quod tam ex Scripturæ quàm Patrum documentis doceatur ac traditur. Alia autem sunt objecta, quæ in beatissimæ Trinitatis contemplatione vim affectivam inflammant, devotionemque augent, quæ supposita fide facilius capiuntur, fructuosius conspiciuntur, deliciis que gaudiuntur, & mentem DEO fortius affigunt & accendunt, ut præd. & lib. 4. cap. 17. de Contemplatione annotavimus.

Denique omnia hæc, quæ circa divina attributa, medio intellectus dono contemplari possumus

ac debemus, Rusbrochius de O. natu. n. p. tit. 2. cap. 69. annotavit, dicens: *Enimverò hoc intellectus donum contemplari & cognoscere nos docet nostram ipsorum præstantiam ac nobilitatem, & virtutum & exercitiorum omnium discrimen, sive discretam cognitionem nobis præstat, ut sciamus quo pacto in æterna veritate citra errorem vivendum nobis sit; & quisquis eo illuminatus est, versari ac ambulare in spiritu, & omnia tam in celis quàm in terrarum ratione illustrata, probè ac sanè & considerare & intelligere novit. Atque tam ob rem in celis degens cum Sanctis omnibus, dilecti sui attendit & contemplatur pulchritudinem, & incomprehensibilem sublimitatem, inexhaustam profunditatem, longitudinem, latitudinem, sapientiam, veritatem, bonitatem, ineffabilem liberalitatem ac pietatem, & ceteras id genus amabiles DEI proprietates vel attributa, quæ in DEO, hoc est sublimi natura DEI, propriis innumera sunt, eademque penitus immensa ac infinita, cum sint idem ipse.*

Deinde, reductus ad seipsum & cunctos homines & creata omnia oculis, diligenter considerat, ubi DEUS ex liberrima pietate ac liberalitate sua secundum naturam ea condiderit, donisque variis affectu: ut, etiam supra naturam seipso ea donare ac ditare velit, si modo id inquirere ac desiderare non recusent. Iste modus rationalis multiplicitum divinarum ac donorum DEI consideratio spiritum mirificè exultat, si tamen pro DEI amore nobis ipsi emortui sumus in DEO, vivamusque & conversemur in spiritu, & gustu percipiamus ea, quæ semper mansura sunt. Idem etiam intellectus donum eam quàm in DEO habemus, ac per fructum & penitus absorptum amorem possidemus, unitatem nobis reddit manifestam: itemque similitudinem illam DEI, quàm per charitatem & virtutes in nobis ipsis habemus, atque etiam lumen nobis & claritudinem ministrat, in qua discrete ambulemus in spiritu, & contemplemur ac cognoscamus DEUM in spiritualibus similitudinibus, & nobis quoque & omnia pro luminis ipsius ratione ac mensura DEI voluntate, & intellectus nostri dignitate ac præstantia.

CAPUT II.

De altiori contemplationis luce, qua in via illuminata a Proficientes illustrantur.

QUIA clementissimus DEUS defæcatis justorum mentes suis illustrationibus, sine habitualium donorum adminiculo, non raro illustrare solet, veluti in prophetia contingit operæpretium erit ut de hoc altissimo contemplationis genere, quod sanctioribus ac purioribus mentibus quandoque solet evenire, discamus, ubi de eadem materia tractaturi Tomo 3. ubi de Operationibus à gratis gratis datu promerentibus plenius agemus.

Superiori cap. ostendimus, quæ ratione mens nostra, doni intellectus adminiculo, DEUM in imaginibus intellectualibus conspiciat, quomodo inquam DEUS sit summa maiestas, veritas, bonitas, pietas, charitas, sapientia, misericordia, iustitia, &c. ac præterea, quo pacto contempletur differentiam & unitatem divinæ naturæ in Trinitate, & Trinitatem in unitate; quæ omnia intellectus dono elevata mens suavisimè contemplari ac degustare solet: tamen misericors DEUS aliquando spirituales quamdam claritates, quæ quidem est lumen transiens, intellectui benè pur-